

Spis treści

Wstęp	15
Słowo o pisowni	31
Przedmowa	33
„Klucz do wszystkich mitologii”. Słowo o metodzie	33
„Zderzenie cywilizacji” Samuela Huntingtona <i>versus</i> „pęknięcie wewnątrz cywilizacji”	36
Konflikt wewnętrzny w cywilizacji islamu.....	41
...i w innych cywilizacjach	45
Pęknięcie wewnątrz cywilizacji i jego konsekwencje. Problematyka sojuszy	47
Mearsheimer i jego teoria hegemonu regionalnego	49
Amerykańscy, europejscy i azjatyccy interlokutorzy	57
Uwagi końcowe o metodzie	62

CZĘŚĆ I

Azjatycka hemisfera na początku XXI wieku. Scenariusze dominacji i historyczne precedensy

Katmandu – miasto między Indiami, Chinami a Tybetem	68
---	----

1. „Nowa azjatycka hemisfera”	77
Fenomen Azjatyckiej Wielkiej Gry w XXI wieku	80
Historyczne precedensy	82
Wspólna tożsamość azjatycka – fałszywy postulat czy ograniczona geograficznie filozofia	90
Mniejszości jako wyzwanie w procesie budowania tożsamości – wybrane przykłady	96
Wielokulturowa Azja – próba definicji	100

2. Azja na światowej szachownicy	102
Problematyka równowagi sił i historyczne analogie	102
Paradygmat-pułapka kanclerza Gorczakowa i radykalizm XXI wieku	125
Od demokracji do technokracji. Spór o ideologiczny wymiar państwa w Azji – wybrane przykłady	137
Casus Singapuru i „azjatyckie wartości”	142
Między zasadą merytokracji a ideą Realpolitik – możliwy scenariusz ewolucji ideologicznej	154

CZĘŚĆ II

Azja Południowa – fenomen konstruowania współczesnego państwa i narodu. Zderzenia ideologii, personalizacja polityki i meandryczny rozwój społeczno-gospodarczy

Lahore – od wielokulturowej metropolii do muzułmańskiej aglomeracji	160
1. Azja Południowa: geografia, demografia, obronność – zarys problematyki	167
Narracja o władzy i władcach – regionalni liderzy w nieodległej przeszłości i obecnie	176
2. Indie: przywódcy z rodu Nehru-Gandhi i zasady świeckiego państwa versus Narendra Modi i filozofia hindutwy. Zderzenie dwóch wizji rozwoju Indii – historia i teraźniejszość	182
2.1. Polityczna dynastia Nehru-Gandhi i ideologia kształtowania świeckiego państwa przez Indyjski Kongres Narodowy	184
„Naród przestrzenią produkcyjną” – wizja wczesnego rozwoju państwa	185
System demokracji liberalnej i koncepcja „świeckości”	188
Reforma prawa cywilnego a mniejszość muzułmańska	194
Indie na arenie międzynarodowej. Polityka niezaangażowania	199
Od deklarowanej przyjaźni do zbrojnego konfliktu. Relacje indyjsko-chińskie	205
Linia McMahon’a i chiński kontekst wewnętrzny	209
Wojna 1962 roku i niezrealizowany sojusz indyjsko-amerykańsko-brytyjski	218
Dziedzictwo Jawaharlala Nehru	229

Utrwalanie dynastii. Indira Gandhi	238
Polityczny mit „Matki Indii” i „bogini Durgi”	243
Zimna wojna a konflikt w Azji Południowej. Stany Zjednoczone w sporze z Indiami	256
Zmierzch polityki „niezaangażowania”. Ku sojuszowi z Sowietami	267
Żamach na demokrację. Stan wyjątkowy, jego przyczyny i długoletnie konsekwencje	276
Naród a nacjonalizm. Dramatyczne konsekwencje operacji „Blue Star”	297
Co po Indirze? Dziedzictwo premier Gandhi w Indiach pod koniec XX wieku	316
Ciągłość dynastii Nehru-Gandhi. Rajiv Gandhi i próby modernizacji państwa	324
Pożegnanie z socjalistyczną wizją Jawaharlala Nehru. Wielka transformacja ekonomiczno-ideowa Indii na początku lat 90.	338
Akceleratorzy biznesu, czyli indyjska opowieść o ekonomicznej transformacji	346
Nehru-Gandhi na przełomie XX i XXI wieku. Sonia Gandhi jako przewodnicząca Kongresu Narodowego	349
Dekada rosnącej asertywności. Polityka zagraniczna rządu Kongresu w latach 2004–2009	356
Kryzys koalicyjnych rządów Kongresu UPA-2 i klęska wyborcza. Schyłek dynastii Nehru-Gandhi	362
Ideologiczna alternatywa wobec rządów Kongresu Narodowego. Patel a Nehru	369
 2.2. Polityczny hinduizm – geneza, rozwój i transformacja ideologiczna państwa	375
„Renesans hinduizmu” w XIX wieku. Kulturowa interpretacja religii Dayanandy Saraswatiego	378
Polityczne i ideowe konsekwencje „powstania sipajów”. Koncepcja hindutwy Savarkara	385
Hindutwa a RSS. Polityczny hinduizm w interpretacji M.S. Golwarkara	396
Deendayal Upadhyaya i jego koncepcja „integralnego humanizmu”	404
„Ogień i dym historii” – polityczna rola hinduistycznego mitu	417
Zderzenie dwóch wizji i dwóch narracji. Narendra Modi – polityczne uosobienie współczesnej hindutwy	423
Chief minister Gudżaratu – krwawe pogromy religijne i ekonomiczny rozwój	434
Indyjscy muzułmanie a dylemat jedności wyznaniowo-politycznej	445
Lider państwa i budowniczy hinduistycznego imperium. Polityka trzech warstw narracji	449
Pandemia COVID-19 a polityka premiera Modiego	463
Słowo podsumowania. Między liberalną demokracją a prawicowym populizmem. Indie na rozdrożu	471

3. Pakistan – między rządami armii a władzą cywilów.	
Budowanie fundamentów państwa islamskiego	481
3.1. Armia jako polityczny i ideologiczny kręgosłup Republiki Islamskiej Pakistanu	483
Militarna merytokracja i poczucie zagrożenia zewnętrznego	483
Islamizacja armii i państwa. Polityka generała Zia ul-Haqa	488
Dwuznaczne wsparcie „wojny z terrorem”. Rządy generała Perveza Musharrafa	494
Armia i jej obecność w strukturach państwa	499
3.2. Cywilna alternatywa – partie polityczne w Pakistanie i ich rola w kształtowaniu państwa	505
Pakistańska Partia Ludowa i klan Bhutto	505
Dominacja regionalnej Pakistańskiej Ligi Muzułmańskiej (N). Okresy rządów rodziny Sharifów	517
Pluralizacja sceny politycznej. Pakistan Tehreek-e-Insaf i Imran Khan	525
3.3. Ideologiczne korzenie państwa. Rządy Boga czy system demokracji – spór o kształt Republiki Islamskiej Pakistanu	534
Między prawem objawionym a systemem demokratycznym – koncepcja Iqbala	537
Idea demokracji jako element przesłania islamu	540
Symbolika pozycji kalifa w interpretacji wybranych polityków pakistańskich	542
Sufizm a szkoła Deobandi – spór o kształt miejscowego islamu	544
Słowo podsumowania. Demokracja a proces detalibanizacji państwa	551
4. Polityka jako długoletni spór personalny – casus Bangladeszu	555
Początki sporu o ideologiczną tożsamość państwa. Rozwój systemu politycznego i gospodarki	556
Sheikh Hasina jako uosobienie dziedzictwa Ligi Awami	565
Khaleda Zia i jej polityczna konfrontacja z Sheikh Hasiną. Partyjna dynastyczność a demokracja	574
Słowo podsumowania. W kierunku ideologicznego umiarkowania i gospodarczego sukcesu. Upadek rządu Sheikh Hasiny	579
5. Państwo i naród w Azji Południowej – rekonstrukcja historii i ideologiczne kształtowanie przyszłości. Przykłady Sri Lanki i Nepalu ...	584
5.1. Sri Lanka – kwestia buddyjskiej tożsamości i syndrom upadłego tygrysa gospodarczego	586

Ku ideologii jedności religijno-etnicznej. Birmańska paralela	587
Kształtowanie tożsamości syngalesko-buddyjskiej. Ewolucja pojęć „sinhalattwy/buddhalattwy” i ich relacja wobec politycznej filozofii hindutwy	594
Radykalizacja działań buddyjskich ugrupowań politycznych	597
Gigantyczny kryzys gospodarczy i upadek politycznej dynastii Rajapaksów	600
5.2. Nepal – hinduistyczna monarchia, maoistowska rewolucja i dylematy nowej republiki	609
Etniczno-kastowa struktura Nepalu	610
Umacnianie systemu monarchicznego. Rządy królów Mahendry i Birendry	614
Rewolucja maoistowska i ostateczny upadek monarchii	618
Polityczne i gospodarcze konsekwencje wprowadzenia ustroju republikańskiego. Dominacja Chin w polityce wewnętrznej i zagranicznej	624
Podsumowanie. Rozrzedzone ideały rewolucji i mała stabilizacja	629

CZĘŚĆ III

Hybrydowe mocarstwo. Indie w globalnym sporze o dominację w Azji

Delhi – stolica trzech imperiów	634
---------------------------------------	-----

1. Indyjskie kształtowanie filozofii i praktyki polityki zagranicznej – Moralpolitik versus Realpolitik. Geopolityczna retrospektywa ośmiu dekad	645
„Moralpolitik” Jawaharlala Nehru	646
Indira Gandhi i jej wersja zagranicznej Realpolitik z elementami Moralpolitik	650
Epoka kontynuacji Realpolitik i pokusa politycznego moralizatorstwa	654
2. Państwo Środka jako nowe imperium. Chińskie wyzwanie dla azjatyckiego i globalnego porządku	663
Chiny – cywilizacja udająca państwo narodowe	664
Chińskie wnioski z historii	666
Klucz do stabilizacji i dominacji – polityka energetyczna Pekinu	679
Mocarstwowa polityka <i>versus</i> intensywny rozwój na skalę globalną	686

3. Azjatycka Realpolitik – Chiny i Indie w sporze o własne bezpieczeństwo i przyszłą dominację na kontynencie	690
Indie i Chiny – obszar współpracy i konfrontacji	690
Chińska strategia „naszyjnika z pereł”	703
Indyjska strategia „naszyjnika z diamentów” i współpracy strategicznej	709
Dwa poziomy stosunków indyjsko-chińskich i koncepcja „dwóch kart” dyplomacji Indii	715
Amerykański liberalny internacjonalizm a indyjska Realpolitik. Wspólny alians przeciw Chinom	723
Relacje Indii z Chinami w dawnej i bliskiej historii. Przykład „polityki historycznej” Jawaharlala Nehru	743
Buddyzm jako instrument polityki zagranicznej	757
Kongregacja Buddyjska i jej udział w strategii rządu Republiki Indii	759
ChRL jako światowy protektor buddyzmu – przesłanie chińskiej polityki zagranicznej	767
Uwarunkowania i ograniczenia przy wykorzystaniu „karty buddyjskiej” w polityce zagranicznej	772
4. Kaszmir jako nieustanny <i>casus belli</i> w relacjach indyjsko-pakistańskich	775
Kaszmir jako część indyjskiego imaginarium	788
Szeich Abdullah i jego epoka	792
Fenomen islamizacji konfliktu kaszmirskiego	796
Ostateczna likwidacja autonomii Kaszmiru	801
Podsumowanie. Kaszmir jako problem międzynarodowy – wnioski i hipotezy	805
5. Azjatycka Realpolitik w sytuacjach regionalnego konfliktu. <i>Casus</i> Afganistanu widziany z imperialnej Kalkuty oraz Nowego Delhi	809
Indie a Afganistan – wybrane przykłady kulturowych i politycznych antecedensów	810
Indie wobec Afganistanu po 1947 roku (druga połowa XX wieku)	818
Indie wobec Afganistanu w kontekście amerykańskiej „wojny z terrorem” i po ponownym zdobyciu władzy przez talibów	823
Hipoteza dezintegracji Afganistanu Brahmy Chellaneya	836
6. Polityka energetyczna Indii i relacje z państwami Bliskiego Wschodu	842
Pas niestabilności i indyjska Realpolitik	849
Konstruowanie systemu sojuszy a problematyka bezpieczeństwa	851

7. Indie a głos Globalnego Południa – indyjska obecność w organizacjach multilateralnych: BRICS, SAARC i Szanghajskiej Organizacji Współpracy	861
8. Indie a Europa w sporze o formułę współpracy: jak Unia Europejska i wybrane kraje Starego Kontynentu próbowały kształtować wzajemne relacje z Indiami, a jak Indie postrzegały własne priorytety	872
Epoka wzajemnego <i>désintéressement</i> i filmowy stereotyp Zachodu	873
Proces budowania nowych relacji Europy z Indiami na przełomie XX i XXI wieku	878
Niemcy i Francja – preferowani europejscy partnerzy Indii	889
Brytyjskie dziedzictwo i pozostałe kraje Europy z perspektywy indyjskiej	896
Zakończenie. Słowo podsumowania i scenariusze na przyszłość	901
Podziękowania	909
Bibliografia	913
Indeks nazwisk	955